

UCHWAŁA nr XXIX/297/2009
Rady Gminy Wilkowice
z dnia 06 kwietnia 2009 r.

w sprawie: zmiany uchwały Nr XX/194/2008 Rady Gminy Wilkowice z dnia 18 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia Planu Odnowy Miejscowości Bystra, Mieszna, Wilkowice.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. nr 142 poz. 1591 z późn. zmianami).

Rada Gminy Wilkowice
uchwala co następuje:

§1

Zmienia się uchwałę Nr XX/194/2008 Rady Gminy Wilkowice z dnia 18 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia Planu Odnowy Miejscowości Bystra, Mieszna, Wilkowice poprzez zmianę załącznika nr 1 - Plan Odnowy Miejscowości sołectwa Bystra, któremu nadaje się obecnie obowiązujące brzmienie.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Anna [Signature]

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
1. PODSTAWY METODOLOGICZNE OPRACOWANIA	5
2. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z WYTYCZNYMI UE, KRAJOWYMI I REGIONALNYMI	7
3. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI – BYSTRA.....	10
3.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE.....	10
3.2 RYS HISTORYCZNY.....	11
3.3 POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE.....	12
3.4 POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ.....	12
3.5 INFRASTRUKTURA KOMUNALNA	13
3.6 INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I OKOŁOTURYSTYCZNA.....	15
3.7 INSTYTUCJE PUBLICZNE.....	19
3.8 GOSPODARKA	24
3.9 PARAFIE I ORGANIZACJE SPOŁECZNE	26
3.10 POMOC SPOŁECZNA I ZDROWIE.....	31
3.11 ZABYTKI, DAWNE OBRZĘDY I ZWYCZAJE.....	32
3.12 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	36
4. INWENTARYZACJA I OCENA ZASOBÓW – STAN RZECZYWISTY	37
5. ANALIZA SWOT – DIAGNOZA MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWYCH SOŁECTWA.....	40
6. CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PLANU	42
7 OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ W RAMACH ODNOWY MIEJSCOWOŚCI.....	43
8 BIBLIOGRAFIA	45
ZAŁĄCZNIK 1 – Lista uczestników konsultacji społecznych	45

WSTĘP

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich to jedno z kluczowych wyzwań, jakie stoją przed samorządami. Głównym celem jest wzmocnienie działań służących zmniejszaniu dysproporcji w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do obszarów miejskich. Plan Odnowy Miejscowości Bystra jest jednym z kluczowych dokumentów, w którym dokonano diagnozy stanu obecnego oraz wytyczono cele na najbliższe lata. Jest to rodzaj małej strategii rozwoju sołectwa. Głównym celem zaproponowanych rozwiązań jest poprawa jakości życia mieszkańców wsi przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi to rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej sołectwa.

Dokument „Plan Odnowy Miejscowości Bystra” ma służyć pełnemu wykorzystaniu istniejącego potencjału i szans rozwojowych, w tym dostępu do środków unijnych i funduszy rządowych. Sporządzenie i uchwalenie niniejszego Planu pozwala sołectwu zabiegać o środki finansowe m.in. w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Działanie „Odnowa i rozwój wsi” ukierunkowane jest na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich.

**Końcowymi beneficjentami Planu Odnowy Miejscowości
są mieszkańcy Sołectwa Bystra**

1. PODSTAWY METODOLOGICZNE OPRACOWANIA

„W opracowaniach dotyczących odnowy wsi zwraca się uwagę na kilka podstawowych zagadnień, które pozwalają na określenie tego pojęcia. W szczególności odnowa wsi koncentruje się wokół zagadnień związanych z ekonomicznym bytem, ale również z warunkami materialnymi życia mieszkańców (standard życia). Jednocześnie w procesie odnowy wsi bardzo mocno akcentuje się jakość życia wynikającą z pozamaterialnych, duchowych i społecznych potrzeb osób i całej społeczności wiejskiej. Cechą odnowy wsi jako metody rozwoju obszarów wiejskich jest zatem kompleksowość polegająca na uzgodnieniu i realizowaniu całościowej wizji rozwoju wsi, z myślą o zachowaniu jej tożsamości, przestrzennej integralności oraz zharmonizowaniu podstawowych funkcji: mieszkalnej, gospodarczej (produkcja i usługi) oraz rekreacyjnej i wypoczynkowej. Odnowa wsi jest czymś więcej niż upiększaniem fasad budynków, porządkowaniem przestrzeni wiejskiej, renowacją historycznych budynków, czy realizacją nowych inwestycji dotyczących infrastruktury wiejskiej czy imprez o charakterze kulturalnym czy rekreacyjnym, ale przede wszystkim odbudową tożsamości i integralności wsi oraz zachowaniem wartości życia wiejskiego, zakorzenionych w jej kulturze i tradycji”¹.

Dokument niniejszy powstał w oparciu o następujące materiały:

- Materiały źródłowe oraz informacje udostępnione przez Urząd Gminy Wilkowice.
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego.
- Informacje odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego.
- Informacje pochodzące z witryn internetowych instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw.
- Postanowienia wynikające z wytycznych polityk i aktów prawnych o charakterze europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.
- Wyniki konsultacji społecznych.

¹ Program Odnowy Wsi Województwa Śląskiego, Katowice, maj 2006 roku; zob. też R. Wilczyński, *Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce*, s.11, Poznań 2004.

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

Materiały niezbędne do wykonania analizy SWOT oraz opisu planowanych zadań w ramach odnowy miejscowości uzyskano podczas konsultacji społecznych w połowie stycznia 2008 roku.

W celu uzyskania niezbędnych informacji, dotyczących zasobów sołectwa, czynników strategicznych i przedsięwzięć planowanych do realizacji, zaprojektowano kwestionariusz ankiety, który następnie wypełnili mieszkańcy Bystrej, uczestniczący w konsultacjach społecznych. W konsultacjach udział brali mieszkańcy sołectwa, przedstawiciele władz gminy, sołtys, reprezentanci organizacji pozarządowych i pracownicy samorządowi. Za pośrednictwem ankiet mieszkańcy wypowiedzieli się na temat atutów ich miejscowości, definiując silne strony, ale także dostrzegając słabości i zagrożenia. Uczestniczący w konsultacjach mieszkańcy zaproponowali również najbardziej potrzebne inwestycje i działania społeczne na terenie sołectwa. Informacje uzyskane dzięki kwestionariuszom ankiet przedstawiono w punktach 4, 5 i 6 niniejszego opracowania.

W Planie Odnowy Miejscowości Bystra wiele danych odnosi się do Gminy jako całości. Większość instytucji nie prowadzi szczegółowych statystyk na poziomie sołectwa. Brakuje m.in. spójnego systemu monitorowania rozwoju sołectwa za pośrednictwem wskaźników ilościowych i jakościowych, opisujących społeczność lokalną i społeczeństwo obywatelskie, przedsiębiorczość, edukację, kulturę, zdrowie, sport – turystykę – rekreację, rolnictwo, stan infrastruktury technicznej. Dane te powinny być zbierane „u źródła”. Zadanie to mogłoby ułatwić opracowanie i wdrożenie „Programu Operacyjnego Gminy Wilkowiec”, narzędzia metodologicznego do tworzenia raportów o stanie rozwoju.

2. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z WYTYCZNYMI UE, KRAJOWYMI I REGIONALNYMI

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Zgodnie z zapisami punktu 10 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) „Programowanie rozwoju obszarów wiejskich powinno być zgodne z priorytetami wspólnotowymi i krajowymi oraz uzupełniać inne polityki wspólnotowe, w szczególności politykę rynku rolnego, politykę spójności oraz wspólną politykę rybołówstwa”. Plan Odnowy Miejscowości Bystra opracowano w celu podjęcia działań mających na celu pozyskanie wsparcia finansowego określonego w Artykule 52 w/w Rozporządzenia Rady.

Ustawa z dnia 7 marca 2007 roku o wsparciu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W trakcie prac nad dokumentem przeanalizowano zgodność zawartych w nim treści z zapisami Ustawy z dnia 7 marca 2007 roku o wsparciu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Zapisy programu uwzględniają projekt Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Załącznik Nr 2 do Uchwały Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Nr 10 z dnia 26 października 2007 roku.

Podczas opracowywania dokumentu przeanalizowano informacje zawarte w Załączniku Nr 2 do Uchwały Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Nr 10 z dnia 26 października 2007 roku - Kryteria wyboru projektów dla działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020.

Niniejszy dokument jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020.

Program Odnowy Wsi Województwa Śląskiego.

Plan Odnowy Miejscowości Bystra uwzględnia zapisy i zachowuje komplementarność z Programem Odnowy Wsi Województwa Śląskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja.

Niniejszy program zgodny jest z Misją Gminy Wilkowice:

„Rozwój gminy Wilkowice w oparciu o posiadane walory przyrodnicze, krajobrazowe, położenie geograficzne oraz mądrość i umiejętność współpracy mieszkańców w dążeniu do wspólnych celów”.

Realizacja postanowień Planu Odnowy Miejscowości Bystra odbywać się będzie w oparciu o zapisy wynikające ze „Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja”, przyczyniając się tym samym do osiągnięcia poniższych celów strategicznych, zdefiniowanych dla Gminy Wilkowice.

Cel strategiczny 1: Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w rozwój lokalny.

Cel strategiczny 2: Dostosowanie infrastruktury i usług zarówno do potrzeb społeczności lokalnej jak i zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Cel strategiczny 3: Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Cel strategiczny 4: Kształtowanie przestrzeni turystycznej z poszanowaniem zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej.

3. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI – BYSTRA

3.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Sołectwo Bystra położone jest w południowej części województwa śląskiego (subregion południowy), w gminie Wilkowice, wchodzącej w skład powiatu bielskiego.

Miejscowość położona jest po obu stronach rzeki Białki, otoczona jest od północy i zachodu pasmem gór Beskidu Śląskiego, począwszy od Równi (607 m), Koziej Góry (686 m), Kołowrotu (798 m) poprzez Szyndzielnię (1031 m), Klimeczok (1117 m) i Magurę (1093 m). Od wschodu widać Beskid Mały ze szczytami: Czupel (933 m), Magurkę Wilkowską (909 m) i Hrobaczą Łąką (826 m). Położenie miejscowości określają następujące współrzędne $49^{\circ} 45' 43'' \text{ N } 19^{\circ} 4' 20'' \text{ E}$.

Odległość do najbliższych lotnisk międzynarodowych z Bystrej: w Katowicach – Pyrzowicach z Bystrej wynosi 90 km, w Krakowie Balicach wynosi 120 km, w Ostrawie 65 km. Odległość do miasta wojewódzkiego Katowice z Bystrej wynosi 65 km.

Rysunek 1 – Lokalizacja sołectwa Bystra na tle województwa śląskiego.

Źródło: www.silesia-region.pl.

3.2 RYS HISTORYCZNY

Z pierwszych zapisków o Bystrej wiadomo, że w 1570 r. wieś została wykupiona przez Bielsko. Najciekawszym i najbardziej barwnym okresem w dziejach miejscowości była jednak druga połowa XIX wieku oraz początki XX stulecia, kiedy to pięknie położona Bystra stała się ulubionym miejscem niedzielnych wycieczek. Z Bielska kursowały specjalne pociągi do Wilkowic, skąd dorożki zawoziły letników do Bystrej. Z tych czasów pochodzą nieliczne drewniane wille. Nazwa stacji kolejowej w Wilkowicach Wilkowice-Bystra, także jest pozostałością po złotych czasach miejscowości, kiedy aspirowała ona do statusu uzdrowiska. W okresie międzywojennym zbudowano tu, na stokach Koziej Góry, sanatorium przeciwgruźlicze. Dziś mieści się w nim szpital, którego budynek góruje nad okolicą (znajduje się przy ul. Fałata 2, biegnącej lewym brzegiem potoku). Najslynniejszą postacią związaną z Bystrą był Julian Fałat (1853-1929) - wybitny malarz, zasłużony dyrektor Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, która dzięki niemu została przemianowana na Akademię. Rozmiłowany w pejzażach artysta upodobał sobie przepięknie położoną Bystrą, gdzie w 1910 r. osiadł w swojej willi (zwanej Fałatówką) i mieszkał tu do końca życia. Dziś mieści się tu muzeum poświęcone Fałatowi.

Obie miejscowości rozwijały się równolegle, rozdzielone jednak nurtem rzeki Białki, stanowiącej przez kilka wieków granicę państwową: Bystra Śląska na terenie Księstwa Cieszyńskiego (później bielskiego państwa stanowego), natomiast Bystra Krakowska w ramach żywiecczyzny, należącej do Rzeczypospolitej (w okresie rozbiorów - do Galicji).

W latach 1918-1939 i 1945-1950 Bystra Śląska należała do powiatu bielskiego (województwo śląskie, później katowickie), zaś Bystra Krakowska - do powiatu bialskiego (województwo krakowskie).

Bystrą Krakowską i Bystrą Śląską połączono w 1956 roku w jedną wieś, którą w 1973 roku włączono do gminy Wilkowice. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa bielskiego. Do lat osiemdziesiątych XX wieku Bystra była w dalszym ciągu znaną miejscowością wypoczynkową, w której powstało wiele nowych zakładowych i resortowych domów wczasowych oraz liczne prywatne domki letniskowe. Obecnie domy wczasowe funkcjonują jako ogólnodostępne hotele i ośrodki wypoczynkowe, którym towarzyszy szereg mniejszych pensjonatów. Poza tym miejscowość rozwija się jako zaplecze mieszkaniowe dla pobliskiego Bielska-Białej. Działalność leczniczą dawnego śląskiego sanatorium kontynuuje Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy.

Sołectwo Bystra posiada wieloletnie tradycje sportowe, które są ustawicznie pielęgnowane w miejscowości m.in. przez miejscowy klub LKS "Klimczok - Bystra", z którego wywodzili się znani skoczkowie narciarscy: Józef Przybyła i Łukasz Kruczek, biegaczka Irena Piela czy saneczkarz Wacław Kubik.

O atrakcyjności, pięknie i estetyce miejscowości świadczy m.in. sukces miejscowości w konkursie: "Najpiękniejsza wieś województwa śląskiego" odniesiony w 2005 roku. Nie przyznano wtedy I miejsca, natomiast 2 równorzędne II miejsca, w których znalazła się Bystra. Nazwa miejscowości wywodzi się z charakteru górskiej rzeki Białki, wypływającej ze stoku Klimczoka (900 m n.p.m.).

3.3 POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE.

Sołectwo Bystra położone jest przy drodze wojewódzkiej 942 (Bielsko – Biała – Szczyrk – Wisła). Droga ta stanowi ośnowę dla powiązania dróg gminnych, które mają charakter lokalny i dojazdowy. Długość dróg gminnych ogółem wynosi 48,18 km, w tym drogi gminne asfaltowe na terenie sołectwa Bystra 13,8 km, a drogi nie gminne asfaltowe 11,81 km. Długość dróg powiatowych na terenie sołectwa Bystra wynosi 3,8 km, długość dróg wojewódzkich to 2,4 km. W pobliżu miejscowości przebiega linia kolejowa Bielsko – Biała – Żywiec. W miejscowości dostępna jest również komunikacja autobusowa PKS Bielsko – Biała, a także linia nr 57 MZK Bielsko – Biała, umożliwiająca mieszkańcom sołectwa szybki dojazd do Bielska – Białej. Na terenie sołectwa działają też prywatni przewoźnicy (busy), najczęściej kursują na odcinku Szczyrk – Bielsko – Biała – Szczyrk. Na podstawie powyższych informacji należy ocenić, iż sołectwo posiada dobrą dostępność komunikacyjną.

3.4 POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ.

Powierzchnia sołectwa Bystra liczy 1393 ha, co stanowi 40,49 % ogółu powierzchni gminy Wilkowice. Powierzchnia lasów w Bystrej wynosi 853 ha, co stanowi 61,23 % ogółu obszaru sołectwa.

Tabela Nr 1: Powierzchnia gminy Wilkowice i poszczególnych Sołectw.

Nazwa miejscowości	Obszar (w ha)
Bystra	1 393
Meszna	261
Wilkowice	1 786
OGÓLEM	3 440

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy Wilkowice.

Liczba ludności sołectwa to 3879 mieszkańców. Szczegółowe informacje na temat ludności, według grup wiekowych i płci przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 2: Ludność sołectwa Bystra według grup wiekowych

Bystra	do 7 lat	od 7 do 15 lat	od 15 do 35 lat	od 35 do 65 lat	powyżej 65 lat	RAZEM
Kobiety	126	164	604	830	337	2061
Mężczyźni	133	174	573	736	202	1818
razem	259	338	1177	1566	539	3879

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy w Wilkowicach.

Najliczniejszą pod względem wiekowym grupę mieszkańców sołectwa stanowią osoby w wieku od 35 do 65 lat (40,37% ogółu mieszkańców sołectwa). Najmniej liczna jest populacja mieszkańców miejscowości w wieku do lat 7 (6,67% ogółu mieszkańców sołectwa). Kobiety stanowią 53,13%, a mężczyźni 46,87% mieszkańców sołectwa.

3.5 INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Długość sieci kanalizacyjnej (wraz z sięgaczami, przyłączami) ogółem w sołectwie wynosi 30,74 km (48,67% całej sieci kanalizacyjnej w gminie Wilkowice).

Sieć wodociągowa w Bystrej ma ogółem długość 49,9 km, z czego 33,2 km to sieć rozdzielcza, a 26,7 km to przyłącza. Sieć wodociągowa sołectwa stanowi 33,91 % całej sieci wodociągowej w gminie Wilkowice. Za sieć wodociągową i dostawy wody w sołectwie odpowiada Spółka Wodociągowa w Bystrej. Przedmiotem działalności spółki, od momentu powstania była budowa, utrzymanie i eksploatacja samociśnieniowych urządzeń wodociągowych. Celem funkcjonowania jest racjonalna gospodarka wodą. Kwintesencją takiego określenia, zgodnie z aktualnym Statutem Spółki, jest zaopatrywanie mieszkańców Bystrej w wodę dla celów bytowych i komunalnych. U samych stóp szczytów Magury, Klimczoka oraz Szyndzielni, w zlewni rzeki Białki (w jej górnym biegu), w malowniczych rejonach Beskidu Śląskiego, położone jest infiltracyjne ujęcie wodne bystrzańskiej Spółki Wodociągowej. Ujęcie infiltracyjne zaopatruje w wodę wszystkich mieszkańców Bystrej. Już samo jego położenie - w nieskażonym, dziewiczym i zupełnie oddalonym od jakiegokolwiek

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

aglomeracji miejscu sprawia, że woda ujmowana bezpośrednio "z gór" jest krystalicznie czysta i posiada I klasę czystości.

Sieć gazowa na terenie Gminy Wilkowice, tym samym w Bystrej jest siecią nową, a jej stan techniczny oceniany jest jako – dobry. Sieć gazowa zaopatrywana jest w gaz z głównego gazociągu wysokoprężnego Bielsko-Biała – Buczkowice – Żywiec przez stacje redukcyjne gazu w Bystrej i Mesznej. Gazociąg ten zapewnia pokrycie pełnego zapotrzebowania na gaz, toteż nie przewiduje się w najbliższym czasie większych inwestycji w zakresie gazyfikacji.

Na terenie sołectwa zidentyfikowano zarówno ogólnokrajowych (Tele2, TP S.A., NETIA S.A), jak i lokalnych dostawców Internetu (Transmisja S.C.; IT Computers; Dreamweb.pl; AMPC System, SFERIA). Operatorzy lokalni dostarczają dostęp do Internetu za pośrednictwem sieci radiowych.

Energię elektryczną zapewnia Gminie sieć niskiego napięcia będąca w większości siecią napowietrzną. Istnieją tylko niewielkie fragmenty sieci kablowej powiązanej z liniami napowietrznymi. Energia dostarczana poprzez sieci elektroenergetyczne 15 i 0,4 (kV), eksploatowana jest przez dwa Zakłady Energetyczne ENION S.A. W miejscowości Bystra sieć eksploatowana jest przez Zakład ENION S.A. Bielsko-Biała.

Obecny system gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Wilkowice jest nastawiony na obsługę wszystkich jej mieszkańców i opiera się na współpracy ze Spółką EKOLAD Sp. z o.o. w Wilkowicach, będącej własnością gminy Wilkowice i Buczkowice. Istniejący potencjał i możliwości techniczne Spółki EKOLAD gwarantują stały odbiór odpadów i stanowią jednocześnie podstawę do prowadzenia stabilnej gospodarki odpadami komunalnymi w gminie. Gmina Wilkowice już od połowy lat dziewięćdziesiątych prowadzi systematyczną zbiórkę surowców wtórnych. Selektywną zbiórkę surowców prowadzi się w oparciu o metodę segregacji „u źródła”. Odpady zbiera się w odpowiednio oznaczonych workach foliowych. Wprowadzony system zyskał akceptację mieszkańców gminy. Aktualnie w ten sposób zbiera się: szkło, tworzywa sztuczne, puszki i drobny złom oraz makulaturę.

3.6 INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I OKOLOTURYSTYCZNA

Szlaki turystyczne

Lagodne zbocza wzniesień, usytuowanych na terenie sołectwa Bystra i w pozostałych miejscowościach gminy Wilkowice, sprzyjają uprawianiu turystyki pieszej. Szczegółowe informacje na temat szlaków turystycznych na terenie gminy przedstawiono poniżej:

Klimczok (1119 m n.p.m) - Magura (1095 m n.p.m.)

Klimczok wraz z Magurą stanowi dwuwierchołkową górę z polaną między wierzchołkami. Szczyt Klimczoka stanowi kulminację dużej, samodzielnej grupy górskiej, najbardziej wysuniętej ku północy w Paśmie Wiślańskim Beskidu Śląskiego. Od reszty pasma górę tę oddziela głęboka przełęcz Karkoszczonek. Ze szczytu Klimczoka odgałęziają się trzy ramiona: pierwsze na południowy zachód ze Stołowem i Błatnią, drugie na północ z Szyndzielnią i Cuberniokiem, trzecie w kierunku wschodnim z Magurą. Z racji łatwego dostępu od strony Bielska-Białej, dobrego zagospodarowania, a także dzięki licznym szlakom i kolejce na Szyndzielnię szczyt cieszy się dużą popularnością (również w zimie).

Trasa szlaku:	Bystra (stacja PKP) - szczyt Klimczoka
Kolor szlaku:	Niebieski
Czas przejścia:	3 godz. 15 min / tam 2 godz. 45 min / z powrotem
Trasa szlaku:	Bystra (stacja PKP)- Dolina Białki – Klimczoka
Kolor szlaku:	Zielony
Czas przejścia:	3 godz. / tam 2 godz. 30 min / z powrotem
Trasa szlaku:	Błatnia - Stołów – Klimczok
Kolor szlaku:	Zielony
Czas przejścia:	1 godz. 15 min. / tam 1 godz. / z powrotem

Szyndzielnia (1026 m n.p.m.)

Zalesiony szczyt w bocznym północnym ramieniu Klimczoka, wznosi się między dolinami Białki (Bystra Śląska), Olszówki i Wapienicy. Nazwa "Szyndzielnia" pochodzi od

wyrabianych tutaj dawniej przez górali „szyndziolków” czyli gontów na pokrycie chat i stodół. Starzy górale ze Szczyrku nazywają Szyndzielnię do dziś "Gaciok" od "gaci" - białych wełnianych spodni góralskich, jakie nosili mieszkańcy Brennej, którzy tu pracowali. Szyndzielnia pokryta jest lasami bukowymi z domieszką, występujących miejscami, drzew szpilkowych. Na szczyt wjechać można wybudowaną w 1953 roku kolejką gondolową, a zmodernizowaną w latach 1994 - 1995. Długość trasy kolejki wynosi 1810 m, różnica wzniesień 449,13 m, przejazd całej trasy trwa około 6 minut. W pobliżu szczytu wznosi się najstarsze schronisko na terenie Beskidów Zachodnich, które powstało w roku 1897, a w latach 1954-1957 zostało rozbudowane i zmodernizowane przez PTTK. Ze schroniska prowadzi łatwy szlak na szczyt Klimczoka (30 min.).

Trasa szlaku: Błatnia (schronisko PTTK) – Szyndzielnia

Kolor szlaku: Żółty

Czas przejścia: 1 godz. 30 min./ tam
1 godz. 15 min / z powrotem

Trasa szlaku: Klimczok – Szyndzielnia

Kolor szlaku: Czerwony

Czas przejścia: 30 min. / tam
30 min. / z powrotem

Błatnia (917 m n.p.m.)

Jest wyróżniającym się wzniesieniem w grupie Klimczoka. Niektórzy twierdzą, że szczyt nazywał się pierwotnie "Blotny", lecz w okresie austriackiego zaboru jego nazwa została przekręcona na Błatnia. Znana jest z rozległych i pięknych panoram gór Beskidu Śląskiego, które roztaczają się z jej szczytowych polan. Panorama z Błatniej obejmuje szczyty Klimczoka, Skrzycznego oraz wszystkie ważniejsze szczyty Beskidu Śląskiego: Od wschodu, zza stoków Stołowa, wylania się główne pasmo ciągnące się od Skrzycznego do Baraniej Góry. W paśmie tym wyróżnia się Malinowska Skała, Zielony Kopiec i Barania Góra. Patrząc dalej w kierunku zachodnim rysuje się pasmo graniczne z Kiczorami, Stożkiem, Cieślarem, Soszowem i Wielką Czantorią. Na pierwszym planie - przed Czantorią, ponad wsią Brenna - rozległy masyw Równicy z odchodzącym od niego w lewo pasmem ze szczytami: Orłowa, Czupel i Malinów. Przy dobrej widoczności na dalszym planie podziwiać można szczyty Beskidu Śląskiego, leżącego za Olzą. Między innymi szczyt Ropica, wylaniający się na dalszym planie, na prawo od szczytu Wielkiej Czantorii. Na prawo od Równicy widać w dole rozrzucone wsie i miasta Śląska Cieszyńskiego ze Skoczowem i Golezowem. Z porośniętego mieszanymi lasami (przeważają drzewa bukowe) szczytu Błatniej odchodzą trzy niezbyt długie grzbiety górskie. Pierwszy, biegnący na wschód, łączy, poprzez Stołów i Trzy Kopce,

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

Błotnią z Klimczokiem. Drugi, z wyróżniającymi się wzniesieniami Cisowego Wielkiego, Czupela i Zebrzydka, w przeciwnym kierunku, tj. na północny zachód, obniża się w stronę Skoczowa. Trzeci grzbiet biegnie w stronę północną, od szczytu Przykra rozchodzi się w stronę Nałęża (na północny zachód) i w stronę Wapiennicy (na północny wschód). Od południa stoki Błatniej opadają do doliny rzeki Brennicy, w której położona jest Brenna.

Trasa szlaku: Szyndzielnia - Klimczok - Błatnia

Kolor szlaku:

Czas przejścia: 1 godz. 45 min. / tam
1 godz. 30 min / z powrotem

Trasa szlaku: Klimczok - Stołów - Błatnia

Kolor szlaku:

Czas przejścia: 1 godz. 15 min. / tam
1 godz. / z powrotem

Kozia Góra (683 m n.p.m.)

Trasa szlaku: Bystra Górna (przez Siodło pod Równią)

Kolor szlaku: niebieski czerwony

Czas przejścia: 30 min. / tam
30 min / z powrotem

Wyciągi narciarskie i trasy biegowe

Na terenie sołectwa znajdują się 2 wyciągi narciarskie:

- Wyciąg talerzykowy o długości 380 m, na stokach Klimczoka,
- Ski Park, wyciąg orczykowy o długości 100 m, wyposażony w podłoże igelitowe (całoroczny).

Na terenie sołectwa znajduje się trasa narciarska dla nart tourowych i biegowych Bielsko-Biała Cygański Las (370 m n.p.m.) - Kozia Góra (686 m n.p.m.) - Bystra Leśniczówka (520 m n.p.m.). Długość trasy wynosi 5,3 km, suma podejść 510 m, czas podejścia wynosi 1,5 godziny, a czas zjazdu 10 minut. Trasa ma charakter widokowy, jej część wiedzie zielonym szlakiem narciarskim i częściowo wzdłuż ścieżki dydaktycznej w Cygańskim Lesie.

Trasy rowerowe

Przez sołectwo przebiegają trasy rowerowe wyznaczone przez Beskidzkie Towarzystwo Cyklistów, we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego. Szczegółowe informacje o ich przebiegu zamieszczono poniżej:

- Bielsko-Biała - Bystra - Mieszna - Buczkowice - Szczyrk - przełęcz Salmopolska (Biały Krzyż) - Wisła - Malinka - Wisła Czarne - Stecówka - Wisła - Ustroń - Górki Wielkie - Jaworze Nałęż - Bielsko-Biała;
- Bielsko-Biała - Bystra - Wilkowice - Hucisko - Łodygowice - Kalna - Godziszka - Lipowa Ostre - Słotwina - Godziszka - Buczkowice - Mieszna - Bystra - Bielsko-Biała;
- Bielsko-Biała - Bystra - Wilkowice - Hucisko - Łodygowice - Zarzecze - Czernichów - Międzybrodzie Żywieckie - góra Żar - Międzybrodzie Bialskie - Żarnówka - Porąbka - Kobiernice - Kęty Podlesie - Kozy - Bielsko-Biała.

Obiekty sportowo – rekreacyjne

Na terenie sołectwa, poza przyszkolnymi obiektami sportowo – rekreacyjnymi znajduje się basen kryty w Hotelu Magnus, przy ul. Fałata 222 oraz korty tenisowe o nawierzchni ceglanej przy ul. Pod Piekłem.

Baza noclegowa

Sołectwo Bystra dysponuje bazą noclegową umożliwiającą jednoczesny pobyt ponad 350 turystów. Na terenie miejscowości znajdują się następujące obiekty noclegowe:

- Hotel Magnus, ul. Fałata 222 (170 miejsc),
- Schronisko PTTK na Klimczoku (56 miejsc),
- „Skipark”, ul. Klimczoka 259 (40 miejsc),
- Ośrodek szkoleniowo – wypoczynkowy, ul. Klimczoka 267 (21 miejsc),

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

- Zajazd „Pod Źródłem”, ul. Fałata 126 (40 miejsc),
- Zajazd Regionalny „Chata na Groniu”, ul. Nadmeszna 8 (15 miejsc),
- Pensjonat „Salamandra” ul. Fałata 204a (12 miejsc),
- Agroturystyka „Alfa” ul. Kowalska 18 (10 miejsc),
- Agroturystyka „Ranczo” ul. Nadmeszna 15.

Gastronomia

Na terenie sołectwa Bystra działają następujące punkty gastronomiczne:

- II Bacio, ul. Szczyrkowska 30,
- Restauracja chińska „Panda”, ul. Kasztanowa 1,
- Pizzeria „Hawa” ul. Szczyrkowska 75,
- „Chata na Groniu” ul. Nadmeszna 8,
- Oberża Podkowa, ul. Wyzwolenia 2,
- Zajazd „Pod Źródłem”, ul. Fałata 126.

3.7 INSTYTUCJE PUBLICZNE

Na terenie sołectwa działają następujące instytucje publiczne:

Gimnazjum im. Juliana Fałata w Bystrej, ul. Szczyrkowska 2

Gimnazjum im. Juliana Fałata w Bystrej powstało w wyniku reformy szkolnej przeprowadzonej w 1999 roku.

W roku szkolnym 2006 / 2007 do szkoły uczęszczało 296 uczniów, którzy stanowili 13 oddziałów klasowych. Szkoła posiada dogodne usytuowanie komunikacyjne (przy drodze Bielsko-Biała - Szczyrk). Przy szkole są umiejscowione przystanki autobusowe, które zapewniają dogodne połączenia komunikacyjne dla dojeżdżających zarówno z Bielska-Białej, jak i ze Szczyrku. Przystanki są także wygodne dla uczniów korzystających z takich miejsc jak: teatry, kina, pomieszczenia wystaw artystycznych, targi itp. Dodatkowym atutem jest umiejscowienie szkoły na wsi, ale w niewielkiej odległości od miasta Bielsko-Biała. W szkole jest zatrudnionych 27 nauczycieli wszystkich specjalności, którzy spełniają

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

niezbędne kryteria dotyczące posiadanych kwalifikacji. Szkoła posiada znaczące osiągnięcia zarówno dydaktyczne jak i w pracy wychowawczej. W Gimnazjum nauczane są dwa języki obce w systemie zajęć obowiązkowych (język angielski i język niemiecki). Szkoła posiada profesjonalną pracownię komputerową (15 stanowisk), nowoczesną bibliotekę, centrum multimedialne (4 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu - Neostrada 2000), salę gimnastyczną, a także bardzo dobrze wyposażone pracownie przedmiotowe (sprzęt audio-video, komputery itp.). W szkole funkcjonują: świetlica, gabinet psychologa, gabinet lekarski oraz stolówka szkolna uruchomiona w 2007 roku (możliwość zakupu ciepłych posiłków). W szkole prowadzone są zajęcia pozalekcyjne różnych specjalności, które cieszą się dużym zainteresowaniem młodzieży. Gimnazjum im. Juliana Fałata w Bystrej posiada własną witrynę internetową dostępną pod adresem www.gimbystra.lab.pl

Szczegółowe informacje na temat uczniów Gimnazjum w latach 2005 – 2007 przedstawiono poniżej.

Tabela Nr 3: Liczba uczniów Gimnazjum w Bystrej w latach 2005 – 2007.

Rok	Liczba uczniów
2005	301
2006	296
2007	267

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy w Wilkowicach.

W latach 2007 – 2012 planuje się budowę Sali gimnastycznej przy Gimnazjum w Bystrej (II etap rozbudowy).

Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Bystrej, ul. Klimczoka 68

Szkoła Podstawowa w Bystrej realizuje cele i zadania określone w ustawie o systemie oświaty oraz¹ w przepisach wykonawczych wydanych na jej podstawie.

Szkoła:

- umożliwi zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do uzyskania świadectwa ukończenia szkoły podstawowej i dającej podstawy do dalszego kształcenia na poziomie gimnazjalnym,

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

- kształtuje środowisko wychowawcze sprzyjające realizowaniu celów i zasad określonych w ustawie o systemie oświaty stosownie do warunków szkoły i wieku uczniów,
- sprawuje opiekę nad uczniami odpowiednio do ich potrzeb oraz możliwości szkoły,
- organizuje pomoc psychologiczną i pedagogiczną uczniom udzielaną przez pedagoga szkolnego lub kierując ich do placówek specjalistycznych typu Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, poradnia zdrowia psychicznego oraz wykorzystuje zalecenia tych instytucji w pracy dydaktyczno-wychowawczej,
- prowadzi nauczanie indywidualne dla uczniów wymagających tego typu nauczania na podstawie orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- prowadzi zajęcia świetlicowe – na wniosek rodziców lub opiekunów,
- prowadzi zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i korekcyjno-kompensacyjne na podstawie opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- prowadzi zajęcia z gimnastyki korekcyjnej na podstawie skierowania pielęgniarki szkolnej lub lekarza,
- prowadzi dodatkowe zajęcia tematyczne (kółka przedmiotowe i zainteresowań) dla uczniów uzdolnionych chcących poszerzyć swoje wiadomości i umiejętności,
- prowadzi zajęcia rekreacyjno-sportowe (w tym zajęcia na basenie pływackim) dla uczniów chcących rozwijać swoją sprawność fizyczną.

Szczegółową liczbę uczniów Szkoły Podstawowej w Bystrej w latach 2005 – 2007 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 4: Liczba uczniów Szkoły Podstawowej w Bystrej w latach 2005 – 2007.

Rok	Liczba uczniów
2005	260
2006	250
2007	230

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy w Wilkowicach.

W latach 2009 – 2010 planuje się wykonanie termomodernizacji i przebudowy systemu grzewczego szkoły.

Publiczne Przedszkole Nr 3 w Bystrej, ul. Przedszkolna 3

Przedszkole w Bystrej jest placówką przyjazną zarówno dzieciom jak i środowisku przyrodniczemu. Poza podstawową działalnością opiekuńczą, edukacyjną i wychowawczą placówka kładzie nacisk na kształtowanie świadomości ekologicznej wychowanków. Wychowankowie przedszkola mają możliwość poznawania środowiska przyrodniczego, z pomocą rodziców prowadzą działania proekologiczne. Zbierają zużyte baterie, segregują śmieci do specjalnych pojemników, mają możliwość obserwacji czystości wody korzystając z mikroskopu i videomikroskopu. Przedszkole współpracuje z Klubem „Gaja” w ramach realizacji wspólnych przedsięwzięć, promujących wśród przedszkolaków postawy proekologiczne. Placówka należy również do „Klubu Czytających Przedszkoli” oraz współpracuje z lokalnymi organizacjami społecznymi, takimi jak Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna.

Szkoła języków obcych TIME w Bystrej

Szkoła specjalizuje się w nauczaniu języków: angielskiego, niemieckiego, włoskiego, francuskiego, hiszpańskiego i rosyjskiego. Szkoła prowadzi kursy dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

**Gminna Biblioteka Publiczna w Wilkowicach – Filia Biblioteki w Bystrej,
ul. Klimczoka 105**

Gminna Biblioteka Publiczna w Wilkowicach została wpisana do rejestru instytucji kultury gminy Wilkowice. Działa na podstawie Statutu zatwierdzonego przez Radę Gminy. Posiada centralę w Wilkowicach i dwie filie: w Mesznej i Bystrej. Oprócz podstawowych zadań, czyli gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych pełni również funkcje ośrodka edukacyjnego, informacyjnego i kulturalnego. Obsługuje czytelników wszystkich grup wiekowych i zawodowych. Oprócz literatury beletrystycznej posiada bogaty księgozbiór popularnonaukowy oraz wszelkiego rodzaju słowniki, encyklopedie, poradniki i przewodniki. Gromadzi materiały dotyczące gminy i regionu. Podejmuje działania promujące gminę na zewnątrz.

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

Do ważnych działań kulturalnych i edukacyjnych GBP należy zaliczyć: organizowany co roku (począwszy od roku 2002) ogólnopolski konkurs rzeźby i malarstwa na szkłe dla dzieci i dorosłych pod wspólnym hasłem „Anioły, Św. Michał Archanioł i jego przyjaciele” oraz cykl „ROK POLSKI” dotyczący tradycji, zwyczajów i obyczajów polskich.

Wszystkie biblioteki traktowane są również jako miejsca wystawowe dla prac malarzy, rzeźbiarzy i innych twórców nie tylko lokalnych. W wilkowieckiej „Galerii w Sieni” prezentowane są prace artystów z całej Polski.

Praca GBP jest dobrze postrzegana i oceniana, zarówno przez społeczeństwo jak i przez zwierzchników. We wszystkich bibliotekach czynne są kserokopiarki. W bibliotece w Wilkowicach czytelnicy mogą korzystać z 3 stanowisk internetowych, a w Bystrej z jednego.

Zbiory wszystkich bibliotek są w 70% zawarte w katalogach komputerowych i w niedługim czasie będą udostępniane poprzez sieć internetową.

Biblioteki w Wilkowicach i Bystrej znajdują się na I piętrze, dlatego osoby niepełnosprawne ruchowo mają do nich utrudniony dostęp. W przyszłości należy pomyśleć o rozwiązaniu tego problemu. Jak w większości bibliotek publicznych w Polsce, bibliotekom w naszej gminie przydałyby się większe lokale, zwłaszcza filii w Bystrej. Bibliotekę i jej filie należałoby również doposażyć w dodatkowy sprzęt komputerowy.

W Bibliotece i jej filiach należałoby również zorganizować dział zbiorów multimedialnych i książki mówionej.

Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy Bystra, ul. Fałata 2

Historia pawilonów sanatoryjnych sięga 1870 roku, gdy wybudowana została mała wytwórnia półfabrykatów dla fabryki papieru "Solali". W kolejnych latach w budynkach tych mieściły się przędzalnia wełny, a następnie hotel, który w 1897 roku zakupił wiedeński lekarz Ludwik Jেকেles z przeznaczeniem na sanatorium. W 1912 roku, po śmierci żony, doktor Jেকেles sprzedał swoją lecznicę Grupie Górników Polskich z Karwiny, którzy urządzili tu Dom Zdrowia dla swoich członków oraz jak głosiła pamiątkowa tablica: "dla swych wycieńczonych żon i chorowitych córek z blednicą". Po pierwszej wojnie światowej, gdy

Bystrą i Karwinę rozdzieliła granica państwowa, Dom Zdrowia odkupił Zarząd Okręgowy Kas Chorych w Krakowie i w 1924 roku utworzył w Bystrej zakład leczniczy dla schorzeń układu oddechowego, który istnieje do dnia dzisiejszego. W 1934 roku właścicielem sanatorium stał się Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie zmieniając jego nazwę na "Dom Zdrowia ZUS w Bystrej Śląskiej". Pod zarządem ZUS zakład został przekształcony w sanatorium przeciwgruźlicze liczące 300 łóżek. Kompleks został znacznie rozbudowany. Powstały dwa budynki mieszkalne, centralna kuchnia oraz biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków. W 1936 roku rozpoczęto budowę nowego pawilonu leczniczego. Niestety, wybuch II wojny światowej przerwał budowę, która została ukończona dopiero w 1948 roku. Lata powojenne służyły głównie odbudowie istniejących obiektów. Dwa lata później sanatorium zostało przekazane Ministerstwu Zdrowia otrzymując nazwę: "Państwowe Sanatorium Przewodniczący w Bystrej Śląskiej". W kolejnych latach duży nacisk kładziono na rozwój kontaktów naukowych w kraju i zagranicą, rozwój naukowy kadry medycznej oraz rozbudowę zaplecza diagnostycznego. Ważnym wydarzeniem w historii sanatorium było utworzenie oddziału torakochirurgicznego, co spowodowało, iż sanatorium w Bystrej stało się znanym ośrodkiem leczenia chorób płuc i gruźlicy w całej Polsce. W 1975 roku po utworzenia województwa bielskiego, Państwowe Sanatorium Przewodniczący, podniesiono do rangi jednostki wiodącej w pionie przewodniczącym na terenie województwa i otrzymało ono nazwę: "Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej Śląskiej". W dniu 1 listopada 1997 roku zgodnie z Zarządzeniem Wojewody Bielskiego z 27 października 1997 roku, SZChPiG został przekształcony w samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, po czym w dniu 26 listopada 1997 roku wpisany został do rejestru publicznych zakładów opieki zdrowotnej Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej.

- Obecnie jednostka posiada w swych strukturach 7 oddziałów szpitalnych, 8 poradni specjalistycznych wraz z Zespołem Domowego Leczenia Tlenem oraz 6 pracowni diagnostycznych.

3.8 GOSPODARKA

Na terenie gminy Wilkowice, zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Katowicach, w 2006 roku działało 1296 podmiotów gospodarczych.

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

Na koniec września 2007 roku stopa bezrobocia w Powiecie Bielskim, w którym usytuowana jest Gmina Wilkowice wynosiła 8,0 %. Szczegółową informację na temat stopy bezrobocia w Powiecie Bielskim w latach 2004 – 2007 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 5: Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004 – 2007 w Powiecie Bielskim

Rok	Kraj	Województwo śląskie	Powiat bielski
31.12.2004	19,10%	16,80%	15,00%
31.12.2005	17,60%	15,50%	14,30%
31.12.2006	14,90%	12,80%	11,50%
31.12.2007	14,40%	12,30%	8,00%

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Na mapie bezrobocia województwa śląskiego, gmina Wilkowice położona jest w powiecie o jednym z niższych wskaźników poziomu bezrobocia.

Największymi pracodawcami w sołectwie Bystra są: Spółdzielnia „Bystrzanka”, ul. Boczna 2, działająca w branży żywnościowej (sklepy ogólnospożywcze, piekarnia, wytwórnia napojów gazowanych, produkcja naturalnej wody źródlanej „Bystrzanka”), Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, ul. Fałata 2, zatrudniający ponad 300 pracowników.

Liczba rolników, prowadzących gospodarstwa rolne w sołectwie w 2007 roku wynosiła 95 i była o 10 % mniejsza aniżeli pięć lat wcześniej. Sektor rolny Gminy Wilkowice charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw. Przeciętna wielkość gospodarstwa indywidualnego nie przekracza 2 ha. Warunki klimatyczne w gminie Wilkowice nie sprzyjają produkcji rolnej ze względu na krótki okres wegetacji. Wynosi on średnio od 170 do 200 dni, w tym z przymrozkami od 100 do 150 dni. Występują tutaj głównie gleby brunatne kwaśne gliniaste lub gleby pyłowe. Na najwyższych wzniesieniach w tym rejonie występują gleby szkieletowe, typowe dla stadium początkowego procesu glebotwórczego. W dolinach rzek ciągną się pasy mad. Znaczna powierzchnia gminy to tereny górzyste, silnie pofałdowane. Rzeźba terenu oraz warunki klimatyczno-wodne sprzyjają powstawaniu intensywnej erozji, która powoduje degradację gleb bez możliwości jej regeneracji. Na gruntach ornych w gminie Wilkowice uprawiane są głównie zboża, następnie ziemniaki, rośliny pastewne, rośliny przemysłowe oraz rośliny strączkowe jadalne. Wśród zbóż uprawiana jest głównie pszenica ozima i jara, jęczmień ozimy i jary, owies, następnie uprawy pszenno-żytnie ozime i jare oraz żyto. Około 165 upraw zbóż stanowią mieszanki zbożowe. Z roślin przemysłowych

uprawiane są głównie rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe. W hodowli w gminie Wilkowice zdecydowanie przeważa trzoda chlewna, bydło i drób.

3.9 PARAFIE I ORGANIZACJE SPOŁECZNE

Na terenie sołectwa Bystra działają następujące parafie i organizacje społeczne:

Parafia pod wezwaniem Najdroższej Krwi Pana Jezusa w Bystrej, ul. Kościelna 20

Parafia pod wezwaniem Najdroższej Krwi Pana Jezusa w Bystrej istnieje od 30 lat, wchodzi w skład Diecezji Bielsko - Żywieckiej. Poza swoim wymiarem religijnym Parafia jest również inicjatorem działalności charytatywnej, społeczno – edukacyjnej i kulturalnej. Głównym celem działalności organizowanej przez Parafię jest pomoc ubogim i potrzebującym. Od 1988 roku Parafia jest inicjatorem i organizatorem Bystrzańskich Festiwali Organowych. Przy Parafii działa również Katolicka Poradnia Rodzinna.

Parafia pełni również rolę animatora, aktywizującego mieszkańców do wspólnej działalności na rzecz środowiska lokalnego. Parafia współpracuje m.in. z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i Urzędem Gminy.

W Parafii działają następujące wspólnoty:

- Stowarzyszenie Żywego Różańca,
- Dzieci Maryi,
- Wspólnota charytatywna,
- Oaza młodzieżowa,
- Oaza rodzin,
- Krąg Biblijny.

W Bystrej działają również: Dom Zakonny Sióstr Szarytek, Dom Zakonny Sióstr Jadwizanek, Dom Rekolekcyjny Nazaret.

Parafia Wniebowzięcia NMP w Bystrej, ul. Szczyrkowska 3

Początki duszpasterstwa w Bystrej sięgają XIX wieku, w latach 1882 – 1892 w Bystrej Śląskiej powstała pierwsza murowana kaplica p.w. Wniebowzięcia NMP. Duszpasterstwo prowadzone jest przez księży Salwatorianów.

Poza swoim wymiarem religijnym parafia jest również inicjatorem działalności charytatywnej, społeczno – edukacyjnej i kulturalnej. Przy parafii działa biblioteka parafialna, udostępniająca poza tradycyjnymi publikacjami również zbiory filmowe. Parafia aktywnie uczestniczy w organizacji i współorganizacji imprez kulturalnych na terenie sołectwa.

Parafia pełni również rolę animatora, aktywizującego mieszkańców do wspólnej działalności na rzecz środowiska lokalnego. Parafia współpracuje m.in. z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i Urzędem Gminy. Parafia organizuje również wycieczki do miejsc kultu religijnego.

LKS Klimeczok – Bystra, ul Fałata 14

LKS Klimeczok Bystra to klub z ponad osiemdziesięcioletnią tradycją (rok założenia - 1922). Szkoli młodzież w skokach narciarskich, kombinacji norweskiej i biegach narciarskich. Wychował pięciu olimpijczyków, między innymi Józefa Przybyłę. Wychowanek klubu, olimpijczyk Łukasz Kruczek, pełni dziś rolę trenera kadry narodowej skoczków narciarskich. Pani Urszula Migdał, wychowanka i klubowa trenerka, pracowała jako główny trener kadry młodzieżowej kobiet, a obecnie jako asystent trenera głównego. W ostatnim sezonie zimowym zawodnicy klubu zdobyli w Mistrzostwach Polski (OOM) 6 złotych medali, 2 srebrne i 3 brązowe. Kinga Bieszczad i Krzysztof Stec zdobyli w biegach narciarskich Puchar Polski i przez gremium spartakiadowych trenerów zostali uznani za najlepszych zawodników olimpiady młodzieży w 2006 roku. Reprezentanci klubu podobny sukces powtórzyli w 2007 roku. Klub jest właścicielem hali sportowej przy ul. Szczyrkowskiej 2 i budynku klubowego w Bystrej przy ul. Fałata 14.

Stowarzyszenie „Pracownia na rzecz wszystkich istot”, ul. Jasna 17

Pracownia za swój najważniejszy cel uznaje obronę dzikiej przyrody. Cel ten realizuje m. in. poprzez prowadzenie kampanii na rzecz cennych obszarów i gatunków.

Od 1994 roku prowadzi działania na rzecz ochrony Puszczy Białowieskiej i obrony Tatr przed presją biznesu narciarskiego na teren parku narodowego. Stowarzyszenie działa

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

również na rzecz zachowania pięknej doliny rzeki Rospudy przed budową drogi szybkiego ruchu Via Baltica. Prowadzi również monitoring turystyki inwazyjnej w górach. Monitoruje przebieg wszystkich spraw związanych z zagrożonymi miejscami, zarówno od strony prawnej, jak i poprzez działania bezpośrednie, polegające na wywieraniu presji na władze samorządowe i centralne oraz środowiska naukowe. Organizacja prowadzi również działania popularyzujące ideę ochrony tych miejsc.

Towarzystwo Przyjaciół Bystrej

W 1905r z inicjatywy dr Jেকেlesa oraz żon lekarzy powstało Towarzystwo Upiększania Bystrej, które w 1930 zmieniło swą nazwę na Towarzystwo Przyjaciół Bystrej. Towarzystwo działało do wybuchu wojny. Inicjatorem powstania obecnego Towarzystwa Przyjaciół Bystrej była Rada Sołecka Bystrej. W lipcu 1985 roku powołany został zespół założycielski, a w listopadzie 1985 roku zarejestrowane zostało Towarzystwo Przyjaciół Bystrej. Towarzystwo działa w oparciu o statut i realizuje jego cele:

- otacza opieką literatów i artystów działających na terenie Bystrej,
- organizuje spotkania literackie, wieczorki poetyckie, muzyczne, konkursy: literackie, piosenkarskie, recytatorskie i plastyczne oraz wystawy twórców ludowych,
- organizuje różne prelekcje i odczyty na tematy związane z Bystrą, wydaje publikacje związane z Bystrą: pocztówki, foldery, utwory literackie, Plan Bystrej,
- wydało książki: „Bystra na pocztówce i fotografii”, „Bystra wczoraj i dziś”, „Zarys monografii Bystrej”, „Fałat w Bystrej”,
- organizuje wycieczki turystyczno - krajoznawcze,
- podtrzymuje tradycje ludowe ,
- opiekuje się Pomnikami Przyrody,
- opiekuje się Pomnikami Pamięci Narodowej,
- współorganizuje obchody Dni Bystrej, współpracuje z Muzeum Juliana Fałata w Bielsku – Białej, a w szczególności z Filią Muzeum w Bystrej,
- wydaje reprodukcje obrazów Juliana Fałata, ufundowało tablicę pomnikową z okazji 150-lecia urodzin Juliana Fałata,

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

- organizuje obchody rocznic urodzin i śmierci artysty.

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Bystra „Bystrzańska Inicjatywa” ul. Szczyrkowska 58

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi „Bystrzańska Inicjatywa” powstało z inicjatywy działaczy samorządowych oraz mieszkańców Sołectwa Bystra, którzy uznali, że koniecznym jest poprawienie dynamiki rozwoju miejscowości. Stowarzyszenie rozpoczęło działalność w czerwcu 2005 roku (zarejestrowane w Sądzie Rejonowym w Bielsku – Białej w dniu 22.06.2005 roku). Głównym zadaniem stowarzyszenia jest pozyskiwanie pozarządowych środków finansowych z przeznaczeniem na wykonanie estetycznych i przejrzystych tablic informacyjnych na terenie sołectwa Bystra, łącznie z oznakowaniem miejsc historycznych, pomników przyrody i zabytków oraz ścieżek rowerowych. Ponadto stowarzyszenie inspirowa i wspiera prace związane z urządzeniem terenów zielonych, parków, terenów rekreacyjnych oraz poboczy wzdłuż rzeki Białki. Współdziała z innymi organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy oraz z placówkami oświatowymi. Podejmuje działania na rzecz środowiska oraz uczniów szkół podstawowych i mieszkańców miejscowości. Stowarzyszenie promuje również istniejące podmioty gospodarcze oraz wspiera w zakresie promocji nowopowstające firmy.

Koło Gospodyń Wiejskich w Bystrej, ul. Jaworowa 5

Koło Gospodyń Wiejskich w Bystrej powstało z inicjatywy mieszkanek miejscowości 20 listopada 1960 roku. Początkowo działalność organizacji koncentrowała się jedynie na działaniach związanych z pomocą w gospodarstwie domowym. Organizowano kursy kroju i szycia, haftowania, gotowania oraz robienia przetworów. Odbywały się również spotkania okazjonalne, odczyty i pogadanki. KGW organizowało również spotkania opłatkowe dla samotnych, emerytów i rencistów. Koło Gospodyń Wiejskich w Bystrej aktywnie uczestniczy w życiu społeczno – kulturalnym miejscowości i gminy. KGW biorąc udział m.in. w Gminnych Przeglądach Potraw Regionalnych „Nasze Kulinarne Dziedzictwo”, w „Dniach Miejscowości Bystrej, Świecie Plonów”, i innych uroczystościach kościelnych

i świeckich. KGW jest animatorem i aktywnym uczestnikiem życia lokalnej społeczności. KGW przygotowują również publikacje na temat lokalnych przepisów kulinarnych.

Chór „Cantica”, ul. Lipowa 6

Chór „Cantica” działa na terenie Bystrej od 1983 roku, zrzeszając około 40 członków – amatorów śpiewu chóralnego. Chór uświetnia wszystkie uroczystości kościelne, świeckie i regionalne. Jest członkiem Związku Chórów i Orkiestr w Bielsku – Białej. Chór jest współorganizatorem Recitali Organowych i przygotowuje na ich rozpoczęcie koncerty okolicznościowe. Ponadto chór koncertuje poza granicami kraju. Dotychczas koncertował we Włoszech, Austrii, Czechach, na Słowacji. Swoją dorobek uwiecznia w kronikach, co stanowi rys historyczny chóru dla potomnych. Chór wydał dwie płyty z nagraniami kolęd, książkę, zbiór wierszy oraz płytę wydaną z okazji Jubileuszu 25 - lecia.

Ochotnicza Straż Pożarna Bystra, ul. Klimczoka 5

Ochotnicza Straż Pożarna w Bystrej Krakowskiej założona została w 1905 roku. Do czasu połączenia straży z Bystrej Krakowskiej ze strażą z Bystrej Śląskiej trwała między nimi zacięta rywalizacja w zakresie budowy strażnic i wyposażenia w sprzęt przeciwpożarowy. Zarówno Bystra Krakowska jak również Bystra Śląska miały po dwie remizy, ale panująca w nich ciasnota nie sprzyjała rozwinięciu szerszej działalności, a przede wszystkim nie były one przystosowane do garażowania samochodów pożarniczych, wchodzących już w tamtych czasach coraz powszechniej na wyposażenie straży pożarnych. Doraźne sposoby przystosowywania remiz na garażowanie w nich samochodów pożarniczych, o coraz większych gabarytach, mogło załatwiać ten problem tylko na krótki czas. Zachodziła więc konieczność budowy nowych strażnic, o co występowała już dawno straż z Bystrej Krakowskiej. Zrodził się więc pomysł o połączeniu dwóch blisko działających jednostek straży, które dzieliła rzeka Białka, a które od 1955 roku znalazły się w tej samej gromadzie. Do połączenia obu jednostek doszło na zebraniu w dniu 10 grudnia 1961 roku. Dorobek minionych 103 lat, zabytkowy sprzęt, wyposażenie druhów OSP Bystra można oglądać w zorganizowanej w Remizie nr 2 „Izbie Tradycji”. Od 2006 roku przy OSP w Bystrej działa modelarnia „ORLIK” i siłownia. Ochotnicza Straż Pożarna, poza dbaniem o bezpieczeństwo mieszkańców, które jest podstawowym celem, do którego została

powołana, aktywnie uczestniczy w życiu religijnym i społeczno – kulturalnym sołectwa. Celem dalszego rozwoju organizacji koniecznym jest m.in. modernizacja obiektu OSP, obejmująca zagospodarowanie poddasza i dobudowę klatek schodowych. Do rozwoju aktywności społeczno – kulturalnej organizacji może przyczynić się również realizacja zadania „Zagospodarowanie terenu za Domem Strażaka w Bystrej – budowa amfiteatru wraz z zapleczem na cele związane ze sportem i rekreacją.

Dwie, z opisanych organizacji (Stowarzyszenie „Pracownia Na Rzecz Wszystkich Istot” oraz LKS „Klimczok – Bystra”) są formalnie organizacjami pożytku publicznego, w rozumieniu Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

3.10 POMOC SPOŁECZNA I ZDROWIE

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach prowadzi:

- poradnictwo,
- współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie uzyskania pracy dla osób bezrobotnych,
- współpracę z ośrodkiem leczenia uzależnień w Gorzycach, Parzymiechach, Skoczowie, gdzie są kierowane osoby uzależnione,
- współpracę z Ośrodkiem Leczenia Zespołów Abstynenckich w Bielsku – Białej,
- współpracę z pedagogami szkolnymi Szkół Podstawowych i Gimnazjum, mającą na celu rozwiązywanie problemów nieletnich i ich rodzin,
- współpracę ze stowarzyszeniami.

W celu objęcia kompleksową pomocą ludzi starszych, chorych, niepełnosprawnych, samotnych prowadzona jest współpraca z lekarzami rejonowymi, pielęgniarkami środowiskowymi Ośrodka Zdrowia oraz przychodniami specjalistycznymi, Zespołami charytatywnymi, Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Szczegółowej statystyki związanej z pomocą społeczną w sołectwie Bystra, w analizowanym sprawozdaniu nie ujęto, dlatego też dane odnoszą się do obszaru całej gminy Wilkowice.

Mieszkańcy miejscowości korzystają z opieki zdrowotnej w ramach działalności Samodzielnego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej usytuowanego w Wilkowicach przy ulicy Wyzwolenia 18.

3.11 ZABYTKI, DAWNE OBRZĘDY I ZWYCZAJE

Muzeum Juliana Fałata „Fałatówka” ul. Fałata 34

Muzeum Juliana Fałata znajduje się w Bystrej Śląskiej i jest oddziałem Muzeum Okręgowego w Bielsku-Białej. Zajmuje zabytkową willę artysty zwaną Fałatówką, w której malarz spędził kilkanaście lat życia, tutaj też zmarł 10.VII.1929 roku. Fałat zamieszkał w willi wraz z żoną i trójką dzieci w 1910 roku. Niewątpliwie czasy bystrzańskie należą do jednego z najplodniejszych okresów twórczości artysty, który uczynił Beskidy i krajobraz Bystrej tematem dziesiątek swoich prac. Fałatówka była również stałym miejscem spotkań z przyjaciółmi: Jackiem Malczewskim, Wojciechem Kossakiem, czy Kornelem Makuszyńskim. Sam Julian Fałat był w Bystrej postacią niezwykle popularną, znał tu niemal wszystkich mieszkańców, niektórych portretował. Losy Fałatówki po śmierci malarza były zmienne. Po przejściu frontu opuszczona willa, odziedziczona po śmierci artysty przez jego dzieci (Helenę Niemczewską i Kazimierza Fałata) została zabezpieczona przez starostwo powiatowe w Bielsku z myślą o utworzeniu w niej w przyszłości muzeum. Jednak wiele prac Fałata i ruchomego wyposażenia willi uległo wówczas rozproszeniu i rozgrabieniu. Nadzieje na utworzenie placówki rozwiały się wraz z zajęciem budynku w 1945 roku na siedzibę Urzędu Bezpieczeństwa. Do 1948 roku budynek pełnił funkcje przedszkola, potem domu wczasowego. W 1948 roku decyzją sądową willa została upaństwowiona jako mienie polonijne. W 1949 r. wywieziono z niej do muzeum w Bielsku resztę pamiątek po artyście, a budynek przejęty przez władze Bystrej zamieniono w lokal mieszkalny. Idea utworzenia muzeum doczekała się realizacji w końcu lat 60-tych. W 1968 r. Gromadzka Rada Narodowa w Bystrej przekazała Fałatówkę Muzeum w Bielsku-Białej. Biograficzno-artystyczne Muzeum Juliana Fałata zostało otwarte 5 VIII 1973 r. Od 1975 r. placówka jest oddziałem Muzeum Okręgowego w Bielsku-Białej, przechodząc jeszcze trzykrotnie modernizację wystawy stałej (1979, 1988, 1996) oraz gruntowny remont w latach 1994-96. Ekspozycja stała Muzeum nie zachowała pierwotnego wyglądu willi Fałata, chociaż wykorzystuje oryginalny układ wnętrza, kolorystykę ścian i elementy wyposażenia, a przede wszystkim obrazy artysty, dokumenty, dyplomy i odznaczenia. Ekspozycja mieści się

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

w ośmiu wnętrzach na parterze i piętrze willi, i zawiera kilkadziesiąt obrazów Fałata. W zielonym holu, od którego rozpoczyna się zwiedzanie muzeum, witają zwiedzających słowa artysty: "Potrzebny tu jestem dla dobra naszego kraju". W pierwszej sali na parterze zgromadzone są obrazy i pamiątki związane z życiem Fałata i jego rodziny. Wśród dzieł znajdują się dwa portrety ojca malarza - Kazimierza Fałata, bardzo wczesny autoportret oraz ciekawy portret córki Heleny w hiszpańskim bolerku. Wystawę obrazów i rzeźb (autorstwa Konstantego Laszczki i Henryka Hochmana) uzupełniają drobne szkice Fałata oraz bardzo bogaty materiał archiwalny. Na szczególną uwagę zasługują przede wszystkim zgromadzone tu cenne dokumenty, jak: metryka chrztu artysty, świadectwo szkolne, dowód osobisty, paszport, oraz liczne dyplomy, nagrody i wyróżnienia, m.in. dyplom nadania przez Królewską Akademię Sztuki w Berlinie złotego medalu za całokształt pracy artystycznej na Międzynarodowej Wystawie Sztuki w 1892 roku. Druga sala na parterze poświęcona jest pamiątkom toruńskiego okresu Fałata oraz świadectwom jego kontaktów ze środowiskiem artystów i Towarzystwami Sztuk Pięknych w Krakowie, Lwowie, Poznaniu i Warszawie. Możemy tu również obejrzeć album Berezyna wydany w 1896 roku, jedyny ślad dający, choć częściowe wyobrażenie o tak ogromnym przedsięwzięciu, jakim była praca z Wojciechem Kossakiem nad panoramą Berezyna. Artysta określony przez krytykę jako "najwybitniejszy malarz scen myśliwskich" ma w Muzeum swoje specjalne miejsce, jest nim pierwsza sala na piętrze, zwana "Salą z kominkiem", wypełniona obrazami przedstawiającymi sceny i sytuacje z polowania. Jedną z ciekawostek jest wisząca przy wejściu karta menu w graficznym opracowaniu malarza z 1899 roku. - pamiątka po wielokrotnym uczestnictwie Fałata w polowaniach organizowanych przez cesarza Wilhelma II w jego rezydencji w Hubertusstocku. Pokój japoński na pierwszym piętrze wyposażony jest z kolei w liczne eksponaty z XIX wieku pochodzące z Dalekiego Wschodu, wśród których znajduje się kilka japońskich akwarel i drzeworytów barwnych, stanowiących część pamiątek, jakie zgromadził artysta podczas podróży dookoła świata w 1885 roku. Zgromadzone w gablocie przedmioty to m.in.: telegrafny, listy, wizytówki. Na szczególną uwagę zasługuje pamiątnik Fałata oraz wykonana przez niego trasa powrotnej podróży przez Ocean Atlantycki. Kolekcję portretów artysty możemy obejrzeć w tzw. "Pokoju niebieskim". Znajdują się tu także słynne fałatowskie pejzaże tatrzańskie. Ekspozycję uzupełniają autentyczne, pochodzące z willi meble. Zwiedzanie Fałatówki kończymy w "Pokoju różowym", który w ostatnim okresie życia malarza pełnił funkcję, także jego pracowni. Wystawę zamieszczonych tu pejzaży zamyka ostatni autoportret Fałata, powstały na krótko przed

śmiercią w 1929 roku. Muzeum oferuje oprowadzanie wycieczek z przewodnikiem oraz prowadzi sprzedaż wydawnictw muzealnych i regionalnych.

Regionalna Izba OSP w budynku starej strażnicy w Bystrej, ul. Klimczoka 20

Izba OSP w Bystrej zorganizowana w Remizie Nr 2 udostępnia zbiory, obrazujące ponad 100 letni dorobek i działalność Ochotniczej Straży Pożarnej. Wśród zbiorów znajduje się m.in. zabytkowy sprzęt i wyposażenie druhów OSP Bystra.

Budynek, a przynajmniej jego górna kondygnacja, o czym świadczy napis na tragarzu, pochodzi z roku 1924. W pięknie wyremontowanym, w przeważającej części własnoręcznie przez strażaków, pomieszczeniu zebrano wiele cennych pamiątek. Są tu zdjęcia pierwszych strażaków i dokumenty, które pozwoliły na odtworzenie dziejów jednostki. Znalazły tutaj również swoje miejsce sztandary strażackie, tablice pamiątkowe, ponad 100 pucharów zdobytych przez strażaków na różnych zawodach. Zebrano również sporo sprzętu, jakim posługiwano się w czasie akcji gaszenia pożarów. Jest tutaj między innymi słynne „żądło” – prądownica do gaszenia siana i materiałów sypkich wykonana według pomysłu pułkownika Zabłockiego.

Przykłady budownictwa willowego z XIX i XX wieku w Bystrej – ul. Szczyrkowska, ul. Klimczoka, ul. Fałata, ul. Grebecznik

- Pensjonat "Mika", przy ulicy Szczyrkowskiej (obecnie hotel "Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy"),
- "Willa Krystyna" (obecnie budynek przy ul. Klimczoka),
- "Willa Chęta" (ul. Klimczoka),
- "Willa Hałamówka" (ul. Klimczoka),
- "Willa Mira - Mary" (ul. Klimczoka),
- "Willa Żółkowski" (ul. Grabecznik),
- "Willa Wanda" (ul. Juliana Fałata).

Kapliczki i krzyże przydrożne w Bystrej

- Krzyż z rzeźbą Chrystusa Ukrzyżowanego i Gołębicą z XIX w., znajdująca się obok Muzeum Juliana Fałata).
- Kamienny krzyż z XIX w., znajdująca się na terenie kościoła w Bystrej Śląskiej, ul. Szczyrkowska 1),
- Kapliczka z 1920 r., znajdująca się na terenie "Sanatorium" w Bystrej Śląskiej, ul. Fałata 2.
- Krzyże z rzeźbą Chrystusa ukrzyżowanego przy ul. Klimczoka i ul. Wyzwolenia.

Pomniki w Bystrej

- Pomnik Pamięci Narodowej z 1944 r., znajdujący przy ul. Klimczoka.
- Obelisk Ignacego Daszyńskiego z 1985 r., znajdujący się na terenie "Sanatorium", ul. Fałata 2.
- Grobowiec rodziny Fałatów, znajdujący się na cmentarzu parafii rzymskokatolickiej w Bystrej Śląskiej, przy ul. Cmentarnej.

Pomniki przyrody w Bystrej

- 900 letni cis, najstarsze drzewo Beskidu Śląskiego przy ul. Klimczoka
- 600 – letnie lipy i 400 letni dąb przy Szkole Podstawowej (skrzyżowanie ul. Klimczoka i Kościelnej).

Dawne obrzędy i zwyczaje

Obrzędy dōroczne i rodzinne, ŗwiat wierzeŃ i folklor w sołectwie noszȃ wyraŃnie cechy kultury pasterskiej. Okres BoŃego Narodzenia to kołędowanie. W grupach kołędniczych, które chodziły po wsi, występujȃ często maskary zwierzȃce o symbolicznym, magicznym znaczeniu, podobnie jak w obrzȃdach ostatkowych. Zwiȃzane sȃ one z magiȃ płodnoŃci. Z kolei na Nowy Rok po wsi chodziły tzw. Dziady. W wigilie ŗwiȃtego WawrzyŃca (9 sierpnia) palono na wierzchołkach gōr ogniska umieszczone na rusztowaniu z drewna. Szereg zwyczajōw i zabiegōw magicznych zwiȃzanych jest na tych terenach rōwnieŃ z redykim wiosennym i jesiennym, a takŃe z gospodarstwem na hali. WiȃkszoŃ

wspomnianych obrzędów można obecnie zobaczyć prawie wyłącznie jako inscenizacje prezentowane przez zespoły regionalne.

3.12 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Sołectwo Bystra położone po obu stronach rzeki Białej, otoczone jest od północy i zachodu pasmem gór Beskidu Śląskiego, począwszy od Równi (607 m), Koziej Góry (686 m), Kołowrotu (798 m) poprzez Szyndzielnię (1031 m), Klimczok (1117 m) i Magurę (1093 m). Od wschodu widać Beskid Mały ze szczytami: Czupel (933 m), Magurkę Wilkowicką (909 m) i Hrobaczą Łąką (826 m). Dalej na południe rozciąga się pasmo górskie z Babią Górą i Piłskiem, a przy dobrej widoczności można dostrzec również pasmo Tatr. Beskid Mały od Beskidu Śląskiego oddziela "Brama Wilkowicka", stanowiąca obniżenie terenu umożliwiające przemieszczanie się mas powietrza. Okoliczne góry mają łagodne, kopulaste szczyty, mocno nachylone stoki, z malowniczymi dolinami licznymi potokami i strumieniami. Na ukształtowanie dolin beskidzkich miały wpływ zlodowacenia, które objęły obszar ziem polskich, aż po Karpaty. W okresie najstarszego zlodowacenia, tzw. krakowskiego, doliny rzek wypełniły jezory lodowcowe, kształtując obecną rzeźbę terenu. Charakter polodowcowy ma również dolina rzeki Białki, gdzie leży Bystra. Otaczające góry pokryte są lasami świerkowymi, jodłowymi i bukowymi, które to stanowią 61,23 % ogółu powierzchni sołectwa. Wszystko to wpływa na tworzenie się w dolinie rzeki Białki specyficznego klimatu. Klimat Bystrej zbliżony jest do klimatu górskiego - wraz ze wzrostem wysokości temperatura spada. Silne wiatry zachodnie, zwłaszcza wiosną i jesienią, mają charakter wiatrów halnych.

4. INWENTARYZACJA I OCENA ZASOBÓW – STAN RZECZYWISTY

Poniższa inwentaryzacja zasobów sołectwa Bystra zawiera wykaz elementów zarówno materialnych jak i niematerialnych, które mogą być wykorzystane dla rozwoju miejscowości lub w działaniach na rzecz jej odnowy. W trakcie konsultacji społecznych, które odbyły się w dniu 15 stycznia 2008, w budynku OSP przy ul. Klimeczoka 105, mieszkańcy sołectwa dokonali oceny zasobów Bystrej, co pozwoliło na dokonanie analizy SWOT, którą przedstawiono w następnym rozdziale. W konsultacjach społecznych udział wzięły 24 osoby. Poniższa tabela przedstawia wyniki pochodzące z kwestionariusza ankiety, opracowanego na potrzeby konsultacji społecznych. W pierwszym pytaniu ankiety, mieszkańcy oceniali, które z przedstawionych zasobów są w kontekście sołectwa pozytywnymi, a które negatywnymi. Poniższa tabela ilustruje sumę uzyskanych wyników.

Tabela Nr 6: Ocena zasobów sołectwa Bystra.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE		
	POZYTYW	NEGATYW
Krajobraz - ukształtowanie terenu	17	0
Fauna i flora (w tym ciekawostki przyrodnicze, specyficzne gatunki roślin i zwierząt występujących na terenie sołectwa)	18	1
DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA MIEJSCOWOŚCI		
Drogi – komunikacja samochodowa	10	9
Linie kolejowe	10	6
Komunikacja z miastem Bielsko – Biała (autobusy miejskie, prywatni przewoźnicy)	15	3
Otoczenie – sąsiedztwo innych miejscowości	12	5
TERENY I INFRASTRUKTURA		
Tereny pod zabudowę mieszkaniową	7	10
Tereny z przeznaczeniem na działalność gospodarczą	7	10
Miejsca publiczne – miejsca tradycyjnych spotkań mieszkańców	12	6
Sieć wodociągowa	19	1
Sieć kanalizacyjna	8	11
Sieć telefoniczna i dostęp do Internetu	15	6
Sieć gazownicza	19	0
Sieć energetyczna	17	1
GOSPODARKA, ROLNICTWO, TURYSTYKA		
Miejsca pracy w lokalnych przedsiębiorstwach	13	3
Agroturystyka	4	13
Turystyczna baza noclegowa (hotele, motele, pensjonaty, schroniska)	11	10
Obiekty gastronomiczne (restauracje, bary)	18	3
Sklepy i punkty usługowe	16	3
Gospodarka rolna	6	12
Trasy i wyciągi narciarskie	1	17
Ścieżki i trasy rowerowe	2	18
Górskie szlaki piesze	13	4
Infrastruktura turystyki aktywnej (parki linowe, baseny, korty tenisowe, stadniny koni itp.)	2	14

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

Infrastruktura turystyki leczniczej (sanatoria, gabinety odnowy biologicznej, gabinety rehabilitacyjne)	6	8
EDUKACJA		
Stan techniczny szkół, przedszkoli i innych obiektów edukacyjnych.	16	3
Dodatkowe zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży (np. kursy języków obcych, szkolenia związane z działalnością społeczną itp.)	5	15
KULTURA		
Stan techniczny obiektów kulturalnych (świetlice środowiskowe, domy kultury, biblioteka, remizy strażackie itp.)	9	10
Działalność kulturalna realizowana przez jednostki kulturalne (zajęcia artystyczne i edukacyjne dla lokalnej społeczności (np. spotkania kół zainteresowań, amatorskie grupy artystyczne)	6	12
Tradycje i obyczaje pielęgnowane w miejscowości (np. specyficzne nazwy, zwyczaje, gwara, obrzędy)	11	7
Koncerty i inne imprezy kulturalne	16	4
SPORT I REKREACJA		
Stan techniczny obiektów sportowych (boiska, hale sportowe itp.)	9	17
Działalność organizacji sportowych (lokalne drużyny i kluby sportowe, udział w zawodach i ich organizacja)	16	3
MIESZKAŃCY I DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA		
Lokalne autorytety i osobistości	13	2
Działalność organizacji społecznych i pozarządowych (np. OSP, KGW, fundacje i stowarzyszenia)	16	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

W opinii ankietowanych mieszkańców sołectwa, spośród wszystkich wymienionych zagadnień, 22 przypadki zostały określone jako pozytywne. Negatywną opinię respondenci zastosowali w stosunku do 13 przypadków, z przedstawionej listy zasobów.

W drugim pytaniu ankiety mieszkańcy sołectwa oceniali Bystrą pod względem czynników strategicznych. Oceny dokonywano w skali od 1 do 5 punktów, przy czym 1 – najniższa ocena dla danego czynnika, 5 – najwyższa ocena dla danego czynnika. W poniższej tabeli przedstawiono wynik badania jako sumę uzyskanych punktów dla każdego z elementów.

Tabela Nr 7: Analiza czynników strategicznych

CZYNNIK STRATEGICZNY	Suma Punktów
Położenie przy krajowych i międzynarodowych szlakach komunikacyjnych	68
Oznakowane szlaki turystyczne	76
Sąsiedztwo dużego miasta – znaczącego rynku pracy i ośrodka akademickiego	83
Infrastruktura techniczna i telekomunikacyjna	72
Własne ujęcia wody	92
Poziom kanalizacji miejscowości	61
Sieć placówek opieki zdrowotnej	89
Sieć placówek oświatowych	96
Znani sportowcy i tradycja sportów zimowych	81
Utożsamienie gminy z Julianem Fałatem	96
Organizacje pozarządowe i aktywność liderów lokalnych	76
Działalność kulturalna, wykorzystanie infrastruktury kulturalnej i walorów przyrodniczych	64

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

Działalność przyparafialna	84
Gospodarka odpadami	69
Działalność środowisk rolniczych	39
Stan dróg i chodników	48
Parkingi i tereny pod budowę parkingów	50
Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców	72
Promocja gminy i miejscowości na arenie regionalnej, krajowej i międzynarodowej	66
Nastawienie mieszkańców do turystów i przyjezdnych	80
Instytucje wspierające rozwój lokalny	68
Koordinacja inicjatyw kulturalnych	66
Oferta turystyczna gminy i miejscowości	58
Oferta (w zakresie terenów i obiektów) skierowana do inwestorów zewnętrznych	51
Baza sportowa i rekreacyjna (trasy rowerowe i piesze, trasy narciarskie)	53
Baza noclegowa odpowiadająca potrzebom turystów	59
Infrastruktura okolicy turystycznej (sklepy, punkty usługowe, restauracje, bary, banki, stacje benzynowe)	85
Zanieczyszczenia (dziłkie wysypiska, zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie wód)	47
Świadomość ekologiczna mieszkańców	54
Poziom środków własnych gminy przeznaczony na inwestycje	57
Turystyka zdrowotna	47
Turystyka szkoleniowa i konferencyjna	47
Turystyka weekendowa	54
Wydłużenie sezonu turystycznego	48
Okoliczne miejscowości turystyczne	59
Miejscowości turystyczne w Czechach	53
Współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu Beskidy	46
Nowe miejsca pracy w turystyce i usługach okolicy turystycznych	45
Fundusze ze środków Unii Europejskiej	37
Inwestorzy zewnętrzni	37
Rozwój gospodarecy Bielska – Białej	54
Migracja młodych ludzi do dużych ośrodków miejskich i zagranicę	59
Polityka podatkowa państwa	37
Natężenie ruchu samochodowego	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Analizowane czynniki strategiczne opracowane zostały w oparciu o „Strategię Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja”, zgodnie z przyznaną przez mieszkańców sołectwa oceną ich hierarchizacji, odzwierciedlaną sumą przyznaných punktów, uwzględniono w dalszej części opracowania.

Pytanie 3 ankiety dotyczyło proponowanych przez mieszkańców przedsięwzięć, zgłaszanych do realizacji w ramach niniejszego Planu. Propozycje uczestniczących w konsultacjach mieszkańców zostały również poddane dyskusji podczas zebrania Rady Sołectkiej, gdzie wyłoniono zadania, które zostały wpisane do niniejszego Planu. Szczegółowo przedstawiono je w rozdziale 7 opracowania.

5. ANALIZA SWOT – DIAGNOZA MOZLIWOŚCI ROZWOJOWYCH SOLECTWA

Sytuacja Sołectwa Bystra powinna być rozpatrywana przez pryzmat kluczowych czynników. Czynniki te obejmują potencjały, procesy, zjawiska i tendencje. Czynniki zostały sklasyfikowane w następujący sposób:

Silne strony – atuty – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć pozytywny wpływ na rozwój sołectwa, wyróżniające go w sposób korzystny w otoczeniu, tworzące podstawy dla jej przyszłego rozwoju, podnoszące jej atrakcyjność i konkurencyjność w oczach mieszkańców.

Szanse – potencjały rozwojowe – czynniki w otoczeniu obszaru sprzyjające lub mogące sprzyjać rozwojowi, pozwalające na eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju.

Słabe strony – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na rozwój obszaru, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń, braki w potencjałach obniżające pozycję obszaru zarówno w oczach mieszkańców, jak i podmiotów zewnętrznych.

Zagrożenia – czynniki w otoczeniu obszaru utrudniające lub mogące utrudniać rozwój, stanowiące bariery w przełamywaniu dzisiejszych trudności i blokujące możliwości podejmowania działań w różnych, istotnych z punktu widzenia rozwoju sołectwa dziedzinach.

Na podstawie analizy zasobów, opracowano wewnętrzne cechy sołectwa - korzystne i niekorzystne, jak szanse oraz zagrożenia występujące w otoczeniu, które mogą mieć wpływ na przyszłość sołectwa i jego mieszkańców. Zestawienie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń prezentuje poniższa tabela.

Tabela Nr 8: Analiza SWOT dla Sołectwa Bystra

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Sąsiedztwo dużego miasta, znaczącego rynku pracy i ośrodka akademickiego; • Własne ujęcia wody; • Rozwinięta sieć placówek oświatowych i medycznych; • Utożsamienie gminy z Julianem Fałatem • Znani sportowcy i tradycje sportów zimowych; • Działalność organizacji pozarządowych, przyparafialnych i aktywność liderów lokalnych; • System gospodarki odpadami; • Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców; • Pozytywne nastawienie mieszkańców do turystów i przyjezdnych; • Infrastruktura okolicy turystyczna sołectwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające wykorzystanie infrastruktury kulturalnej i walorów przyrodniczych miejscowości; • Działalność środowisk rolniczych; • Zły stan dróg i chodników; • Niewystarczająca liczba parkingów i terenów pod budowę parkingów; • Mało konkurencyjna oferta turystyczna gminy i miejscowości; • Niewystarczająca ilość tras rowerowych i narciarskich; • Oferta noclegowa niedostosowana do potrzeb turystów; • Niewystarczająca oferta pozalekcyjna (edukacyjno – kulturalna) skierowana do dzieci i młodzieży;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki specjalistycznej (weekendowej, zdrowotnej, szkoleniowej, konferencyjnej); • Wydłużenie sezonu turystycznego; • Rozwój gospodarczy Bielska – Białej; • Współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu Beskidy; • Dostęp do zewnętrznych źródeł dofinansowania; • Napływ inwestorów zewnętrznych; • Popularyzacja tradycji, obrzędów i kultury ludowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie środowiska (dzięki wysypiska, zanieczyszczenie wód i powietrza); • Niewystarczająca, w stosunku do potrzeb regionu dostępność Funduszy UE; • Migracja młodych ludzi do ośrodków miejskich w kraju i za granicą; • Fiskalizm państwa; • Rozwój ośrodków turystycznych w Czechach i na Słowacji; • Zwiększające się natężenie ruchu samochodowego;

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

6. CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PLANU

Celem głównym Planu Odnowy Miejscowości Bystra jest:

ROZWÓJ I ODNOWA SOLECTWA BYSTRA

W ramach celu głównego zdefiniowano następujące cele szczegółowe:

CEL 1 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ SOLECTWA

CEL 2 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I SPORTOWO – REKREACYJNEJ

CEL 3 OŻYWIENIE KULTURALNE SOLECTWA

Do w/w celów przyporządkowano przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2009 – 2016. Przedsięwzięcia, wybrane zostały przez mieszkańców w ramach konsultacji społecznych oraz zebrania Rady Sołeckiej, do przygotowania i zgłoszenia do dofinansowania dostępnego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, Działanie „Odnowa i rozwój wsi”. W niniejszym programie przedstawiono też przedsięwzięcia komplementarne, zapisane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice, planowane do realizacji w latach 2009 – 2016.

7 OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ W RAMACH ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

CEL 1 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ SOŁECTWA

Kluczowe zadania wskazane przez mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych:

1. Zagospodarowanie terenów nad rzeką Białką

Zadania komplementarne zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice:

L.p.	Nazwa zadania	Lata realizacji	Wartość ogółem (PLN)
1.	Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Białka – sołectwo Bystra	2007 – 2016	4 200 000
2.	Remont kapitalny, przebudowa ulicy Kościelnej w sołectwie Bystra i Mieszna, wraz z chodnikiem dla pieszych	2005 – 2016	4 200 000
3.	Remont kapitalny, przebudowa ulicy Klimezoka, w sołectwie Bystra wraz z chodnikiem dla pieszych	2007 – 2012	5 000 000
4.	Budynek OSP Bystra – modernizacja obiektu – min. zagospodarowanie poddasza, dobudowa klatek schodowych	2007 – 2016	260 000
5.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Bystrej przy ul. Klimezoka 68	2006 – 2011	900 000

CEL 2 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I SPORTOWO – REKREACYJNEJ

Kluczowe zadania wskazane przez mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych:

1. Budowa małej infrastruktury sportowej, w tym ogólnodostępnego boiska sportowego przy ul. Cymśa.

2. Budowa tras rowerowych i ścieżek edukacyjnych.

Zadania komplementarne zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice:

L.p.	Nazwa zadania	Lata realizacji	Wartość ogółem (PLN)
1.	Budowa Sali gimnastycznej przy	2007 – 2014	6 000 000

Plan Odnowy Miejscowości Bystra

	Gimnazjum w Bystrej II etap rozbudowy		
2.	Budowa skoczni narciarskiej w Bystrej wraz z infrastrukturą okolicy turystyczną	2007 – 2011	1 000 000

CEL 3 OŻYWIENIE KULTURALNE SOŁECTWA

Kluczowe zadania wskazane przez mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych:

1. Zakup sceny oraz budowa zaplecza socjalnego wraz z zagospodarowaniem terenu za Domem Strażaka w Bystrej.

2. Urządzenie i uruchomienie skansenu starych domów.

3. Rewitalizacja terenu wokół byłego kina „Promyk” z przeznaczeniem na rekreację.

Zadania komplementarne zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice:

L.p.	Nazwa zadania	Lata realizacji	Wartość ogółem (PLN)
1.	Modernizacja budynku byłego kina Promyk w Bystrej ul. Fałata – adaptacja budynku na potrzeby Gminnego Ośrodka Kultury	2009 – 2012	2 500 000
2.	Zagospodarowanie terenu za Domem Strażaka w Bystrej – budowa amfiteatru wraz z zapleczem na cele związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem	2002 – 2012	1 267 500

Źródłami finansowania zadań realizowanych na terenie sołectwa Bystra będą środki:

- Własne budżetu Gminy,
- Własne indywidualnych beneficjentów (innych niż gmina Wilkowice),
- Budżetu państwa,
- Narodowego, Wojewódzkiego, Powiatowego i Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- EKO Funduszu,
- Europejskiego Banku Inwestycyjnego,
- Funduszy Unijnych

8 BIBLIOGRAFIA

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Ustawa z dnia 7 marca 2007 roku o wsparciu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.
- Załącznik Nr 2 do Uchwały Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Nr 10 z dnia 26 października 2007 roku.
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020.
- Program Rozwoju Wsi Województwa Śląskiego.
- Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja
- Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Wilkowice na lata 2009 – 2011.

Strony internetowe:

www.stat.gov.pl

www.silesia-region.pl

www.wilkowice.pl

www.silesiakultura.pl

pl.wikipedia.org

www.wilkowice.straz.pl

bip.ugwilkowice.rekord.pl

www.turystyka.beskidy.pl

www.bystra.pl

ZAŁĄCZNIK 1 – Lista uczestników konsultacji społecznych

Przewodnicząca Rady

Anna hka